

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISH

Oripova Tilloxon Ne'matovna

Farg'ona viloyati Yozyovon tumani MMTB tasarrufidagi

13-umumiy o'rta ta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarining tanqidiy fikrlash tafakkurini shakllantirish, tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning ahamiyatini va o'qituvchilarga ushbu ko'nikmalarni o'z sinflarida samarali rivojlantirish uchun keng qamrovli strategiyalar to'g'risida batafsil bayon qiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, tanqidiy fikrlash, motivatsiya, strategiyalar, metakognitiv ko'nikmalar, fikrlash qobiliyatlari.

KIRISH

Tanqidiy fikrlash qobiliyati o'quvchilarni ma'lumotni tahlil qilish, dalillarni baholash va asosli qarorlar qabul qilish qobiliyati bilan ta'minlaydigan asosiy qobiliyatdir. Bugungi jadal va axborotga boy dunyoda boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini tarbiyalash muhim ahamiyatga ega. Tanqidiy fikrlash muammoni hal qilishdan ko'proq narsani anglatadi; bu o'quvchilarni taxminlarga shubha qilish, turli nuqtai nazarlarni ko'rib chiqish va fikrlardan faktlarni ajratishga o'rgatishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Boshlang'ich sinf o'quvchilari tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini erta shakllantirib, zamonaviy dunyoning murakkabliklarida harakat qilish, mazmunli nutq so'zlash va umrbod ta'lim oluvchilar bo'lish uchun yaxshi jihozlanadi. Ushbu ko'nikmalar akademik muvaffaqiyat, martaba tayyorligi va jamiyatda faol ishtirok etish uchun zarurdir.

Boshlang'ich maktab o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish strategiyalari:

1. So'rovga asoslangan ta'limni rag'batlantirish: O'quvchilarni savol berishga, qiziqtirgan mavzularni o'rganishga va tadqiqot va izlanishlar orqali javob izlashga undash

orqali qiziqishni rivojlantirish. Mustaqil fikrlashni rivojlantirish uchun eslab qolish bo'yicha so'rov jarayonini ta'kidlash lozim.

2. Metakognitiv ko'nikmalarni o'rgatish: o'quvchilarga fikrlash jarayonlarini kuzatish, maqsadlar qo'yish va o'rganish tajribasini aks ettirishga o'rgatish orqali metakognitiv ongni rivojlantirishga yordam berish kerak. O'quvchilarni qanday fikrlashlari haqida o'ylashga va shunga mos ravishda o'z strategiyalarini moslashtirishga undash muhim hisoblanadi.

3. Hamkorlikdagi ta'limni integratsiyalash: Jamoaviy ish va muloqotni talab qiluvchi guruh loyihalari va tadbirlarini belgilash orqali o'quvchilar o'rtasida hamkorlikni rag'batlantirish joiz. Hamkorlikdagi ta'lim o'quvchilarning turli nuqtai nazarlarini ochib berish va konstruktiv bahs-munozaralarni rivojlantirish orqali tanqidiy fikrlashni kuchaytiradi.

NATIJALAR

Zamonaviy dunyoda yashash, axborot oqimida harakat qilish va muvaffaqiyatli bo'lish ijtimoiy tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beradi. Ijtimoiy tanqidiy tafakkur - bu insonning jamiyat bilan o'zaro ta'siri, ijtimoiy voqelik haqidagi qarash va jamiyat g'oyasini qayta aniqlashga tayyorlikni o'z ichiga olgan ijtimoiy voqelikning dizayni shuningdek, ijtimoiy-tanqidiy tafakkur - bu ijtimoiy haqiqatni anglash qobiliyati va mavjud vaziyatdan chiqish yo'lini ko'rish, muhim hayotiy masalalarda asosli qarorlar qabul qilish. Ijtimoiy va tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga maktabdagi ijtimoiy fanlar darslari yordam beradi.

MUHOKAMA

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning erkin mushohada yuritishlari uchun, avvalambor motivatsiya bosqichining ahamiyati kattadir, unda yangi bilimlar, o'zi mustaqil tanlagan maqsad uchun intilish anchagina kuchli bo'ladi. Motivatsiya bosqichida faoliyatning bir nechta bilim beruvchi muhim turlari amalga oshiriladi. Birinchidan, kichik maktab yoshidagi o'quvchi mazkur mavzu to'g'risida bilganlarini tiklashda faol ishtirok etadi. Bu esa uni o'z bilimlarini tahlil qilishga va tez orada batafsil ko'rib chiqiladigan mavzu haqida o'ylashga majbur etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytish mumkinki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish ularning ilmiy va shaxsiy o'sishi uchun zarurdir. So'rovga asoslangan ta'lim, metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirish, hamkorlikda o'rganish, boshqotirmalar kabi bir qator strategiyalarni amalga oshirish orqali o'qituvchilar tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiruvchi boy o'quv muhitini yaratishi mumkin. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirish ularni nafaqat kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatlariga tayyorlaydi, balki dunyoning murakkabliklarida ishonch va idrok bilan harakat qila oladigan bilimli fuqarolarni tarbiyalaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Saidova M.J. Masofaviy ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish. Pedagogika fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Toshkent– 2022.
2. O'quvchilarning milliy ma'naviyatini shakllantirishda boshlang'ich ta'limning o'rni" mavzusiga bag'ishlangan ilmiy maqolalar to'plami. Nizomiy nomidagi TDPU. Toshkent. 2010.
3. Muxtarova, L. A. Boshlang'ich sinflarda rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyasidan foydalanish imkoniyatlari. Апробация, 2017.
4. Adizov B.R. Boshlang'ich talimni ijodiy tashkil etishning nazariy asoslari: Ped. fan. dok. ...diss. - T.:2003.
5. Temirova K.S. Boshlang'ich sinf o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini shakllantirish. "Pedagogik mahorat" // ilmiy-nazariy va metodik jurnal, 2022.